

בס"ד, כ"ו אדר התשפ"ו

מנחות ס"ג – מנחות מרחשת ומחבת תנור, והבאת העומר

שאלות:

1. ינון נדר מרחשת לבית המקדש, מה הוא צריך להביא?

ההבדלים בין מנחת מחבת למנחת מרחשת

המשנה אומרת שאדם שנדר להביא מנחה בכלי מסוים (מחבת או מרחשת) חייב להביא דווקא את הכלי שנדר. והמשנה מבררת מה ההבדל בין מחבת למרחשת.

- **רבי יוסי הגלילי** אומר שלמרחשת יש כיסוי ולמחבת אין כיסוי. הגמרא מבררת את הסיבה שלו: האם הוא לומד את זה מהפסוקים "רַחֵשׁ לְבִי דְבַר טוֹב", שזה רחושי הלב (לכפר על הרהור עבירה), ובמחבת זה על מחבואי הפה (לכפר על רכילות) מלשון נביחה "מנבח נבוחי"?
- אבל מצד שני יש גם פסוקים הפוכים: מחבת יכולה לבוא ממחבואי הלב כמו שכתוב "לְמָה נִחְבְּאתָ לְבָרַח", ומרחשת יכולה לבוא על רחושי הפה כמו שאנשים אומרים שהשפתיים "מרחשות".
- לכן אי אפשר להכריע מהלשון של הפסוקים, אלא **רבי יוסי הגלילי** למד את זה במסורת שלמרחשת יש כיסוי ולמחבת אין.
- **רבי חנינא בן גמליאל** אומר שהמרחשת עמוקה והמחבת שטוחה ("צפה"). המקור שלו הוא מהפסוקים: במרחשת כתוב "וְכָל נִעְשָׂה בְּמִרְחֶשֶׁת" – משמע בתוך הכלי (שיש לו עומק), ובמחבת כתוב "וְעַל מִחְבֵּת" – משמע על פני הכלי (שהוא שטוח).
- הגמרא מביאה ברייתא שבה מחלוקת **בית שמאי** ו**בית הלל**:
  - **בית שמאי** אומרים שאם אדם אמר "הרי עלי מרחשת" (והוא לא אמר "במרחשת" או "מנחת מרחשת"), הנדר יונח עד שיבוא אליהו הנביא. הספק הוא האם הוא התכוון לכלי שנקרא מרחשת או להביא מנחה שנעשית בכלי הזה ונקראת מרחשת על שם מעשיה שהם רחשים.
  - **בית הלל** אומרים שהיה כלי עמוק ידוע במקדש ששמו "מרחשת" והיו בו חורים מיוחדים בצורת תפוחים שבתוכם היו מכניסים את הבצק. מהברייתא בדעת **בית הלל** הגמרא מוכיחה מהפסוק שכתוב "במרחשת" ו-"על מחבת" שמרחשת ומחבת נקראים ככה על שם הכלים שלהם ולא על שם צורת המעשה והכפרה שהם מכפרים (מעשיהם).

2. מנחם התנדב מנחת מאפה תנור, האם אפשר לאפות אותה במיקרוגל?

מנחת מאפה תנור

המשנה והגמרא דנות בקרבן מנחת מאפה תנור שהתורה אמרה בפרשת ויקרא: "וְכִי תִקְרַב קָרְבַּן מִנְחָה מֵאֶפֶה תִנּוֹר סֵלֶת חֲלוֹת מִצַּת בְּלוֹלֶת בְּשֶׁמֶן וְרִקְיָי מִצּוֹת מְשֻׁחִים בְּשֶׁמֶן". וגם בפרשת צו היא הזכירה: "וְכָל מִנְחָה אֲשֶׁר תֵּאָפֶה בַתִּנּוֹר".

- הגמרא דורשת מהמילים "וְכִי תִקְרַב" שמדובר במנחת רשות, כשאדם רוצה להתנדב ולהקריב מדעתו.
- מי שנדר "מאפה תנור" – לא יביא מנחה שנאפתה ב"כופח" (תנור קטן שאפשר לשים עליו בחור למעלה מעל האש רק קדרה אחת), וגם לא על "רעפים" או ב"יורות הערביים", כי כל אלה לא נחשבים תנור.
- **רבי יהודה** חולק וסובר שהתורה ריבתה וכתבה פעמיים "תנור" (בפרשת ויקרא ובפרשת צו) כדי לרבות את הכופח, שנחשב גם הוא תנור.
- **רבי שמעון** חולק ואומר שהכפילות באה ללמד שגם האפייה צריכה להיות בתנור וגם שההקדשה של המנחה צריכה להיות לשם אפייה בתנור (הגמרא מוכיחה שהתנור עצמו לא מקדש את המנחה).
- למרות שהתורה אמרה שאפשר להביא חלות וריקים במנחה הזאת, יש מחלוקת אם מותר לערבב אותם באותו הקרבן:
  - **רבי יהודה** אומר שצריך להביא או עשרה לחמים של חלות או עשרה ריקין. הלימוד שלו הוא מהפסוק "קָרְבַּן מִנְחָה" – שהתורה ביקשה קרבן אחד ולא שני סוגים בקרבן אחד.
  - **רבי יוסי ברבי יהודה** סובר כאביו, **רבי יהודה**, שאי אפשר להביא חצי חלות וחצי ריקים. אלא שהוא לומד את הדין ממקור אחר, והגמרא תפרש במה הם חלוקים.
  - **רבי שמעון** חולק ואומר שבגלל שכתוב "קרבן" רק פעם אחת עבור שניהם, זה מוכיח שניתן לערבב ביניהם (חמש חלות וחמישה ריקין). לשיטתו הכהן בולל אותם יחד וקומץ משניהם אחרי האפייה (כל אחד בצורתו), ואפילו אם עלה בידו בקמיצה רק סוג אחד – זה כשר עבור שניהם.
- הגמרא שואלת מה יענה **רבי יהודה** על הטענה של **רבי שמעון** שלא כתוב פעמיים "קרבן"?
  - **רבי יהודה** עונה שמאחר שכתוב פעמיים "בְּשֶׁמֶן" (פעם אחת לחלות ופעם שנייה לריקין), זה נחשב כאילו כתוב פעמיים "קרבן", ולכן אלו שני מינים נפרדים. **רבי שמעון** מסביר שצריך פעמיים "בשמן" כדי ללמד שאפשר להביא רק חלות או רק ריקין, ולא שחייבים תמיד להביא את שניהם יחד.
- הגמרא שואלת אם **רבי יוסי ברבי יהודה** סובר כמו אביו אז מה המחלוקת ביניהם?
  - הגמרא מסבירה שההבדל הוא במקרה שאדם כבר ערבב ("בדיעבד"): לדעת **רבי יהודה** המנחה כשרה בדיעבד, אבל לדעת **רבי יוסי ברבי יהודה** המנחה פסולה אפילו בדיעבד.
  - **רש"י** מסביר: **שרבי יוסי ברבי יהודה** לומד מההיקש של המילה 'וכל' למנחות אחרות (כמו 'וכל מנחה בלולה בשמן וחריבה') – שכמו שבמנחת חוטא אם שמו שמן המנחה פסולה בדיעבד בגלל שזה שינוי מהותי בדין, ככה גם ערבוב חלות וריקין פוסל בדיעבד, כי אלו שני סוגי קרבן שאסור לערבב ביניהם. אצל אביו הלימוד הוא רק

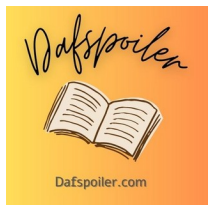
מהפסוק "קרבת אחד" ולכן בדיעבד זה לא פוסל.

הדרן עלך כל המנחות

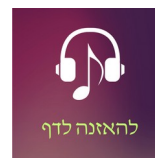
3. האם מותר לעשות יותר חילול שבת בעומר, רק כדי להראות שאנחנו לא ביתוסים?

הבאת העומר בשבת וביום חול (פרק שישי - רבי ישמעאל)

- המשנה פותחת במחלוקת לגבי כמות השעורים שקוצרים כדי להפיק את ה"עשרון" (עשירית האיפה) הנדרש למנחת העומר:
  - **רבי ישמעאל אומר:** אם יום הנפת העומר (ט"ז בניסן) חל בשבת – קוצרים רק שלוש סאים. אם הוא חל ביום חול – קוצרים חמש סאים.
  - **חכמים אומרים:** גם בשבת וגם בחול קוצרים רק שלוש סאים.
  - קצירת העומר דוחה את השבת (כמו שנראה בסוף הפרק) ולאור זה הגמרא מסבירה את המחלוקת: כמה לטרוח בשבת.
חכמים סוברים שניתן להפיק עשרון קמח מובחר משלוש סאים בכל מקרה.
רבא מסביר את שיטת **רבי ישמעאל**: שכדי לקבל קמח מובחר באמת במינימום טרחה, צריך חמש סאים. אבל בשבת, למרות שהקצירה דוחה שבת, עדיף למעט ככל האפשר במלאכות השבת השונות (כמו קצירה, זרייה, ברירה, טחינה והרקדה) של שתי הסאים הנוספות. לכן עדיף להרבות רק במלאכה אחת שכבר עושים (הרקדה/ניפוי) על שלוש סאים כדי להוציא מהן קמח מובחר.
- לגבי אופן קצירת העומר המשנה מביאה מחלוקת:
  - **רבי חנינא סגן הכהנים:** אומר שבשבת היו ממעטים ככל האפשר וקוצרים על ידי אדם אחד, במגל אחד ובקופה אחת. בחול היו קוצרים בשלושה אנשים עם שלוש מגלות ושלוש קופות.
  - **וחכמים אומרים** שגם בשבת וגם בחול קוצרים בשלושה אנשים ובשלוש קופות, כדי לפרסם את המצווה (בגלל הבייתוסים שחלקו על זמן הקצירה).
- **רבה** אומר ששיטת **רבי ישמעאל** (של העומר) דומה לשיטת **רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה**. הוא אמר שאם ערב פסח חל בשבת, מפשיטים את עור הקרבן רק עד החזה (המקום שבו מוציאים את האימורים למזבח) ולא את כולו, כדי למעט בטרחה ביום השבת.
אבל הגמרא דוחה את ההשוואה משני נימוקים:
  1. בעומר אין "בזיון קדשים" אם קוצרים פחות סאים, אבל בפסח, אם ישאירו את העור חצי מופשט זה נראה מבזזה כמו נבילה.

הדף לע"נ
אמו"ר שלמה חיים משה ב"ר שמואל מנחם הכ"מ
נלב"ע י"א כסלו התשפ"ו

2. בתחילת הדף הבא הגמרא מוסיפה שייתכן שרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה יסכים שבעומר, כל המלאכות השונות של חמש הסאים הן חלק מהכנת המנחה עצמה והן ממש צורך גבוה, להבדיל מקרבן הפסח שמדובר במצב שקרבו כבר האימורים, ולכן ייתכן שאין קשר בין שתי השיטות.